

Boekbesprekings

Brown, S 1994 — The nearest in affection: Towards a Christian understanding of Islam

Geneva: WCC Publications (Risk Book Series). x+124 bladsye. Prys: US \$ 9,95

Resensent: Prof P J van der Merwe

Die skrywer, Stuart Brown, is 'n lidmaat van die Kanadese Anglikaanse Kerk wat uitgebreide kennis van die Islam en jarelange ervaring van dialoog met Moslems het. In die periode 1983-1988 was hy ook in dieselfde hoedanigheid betrokke by die aktiwiteite van die Wêrelddraad van Kerke. Die skrywer laat die leser in sy kennis en ervaring deel.

Die onderhawige werk is 'n basiese en heel sobere inleiding in die Islam. Die beoogde lesers is Christene en die doel is om 'n meer positiewe en konstruktiewe gesindheid by hulle teenoor Moslems te vestig. Om dié rede word die besondere verhouding tussen die twee godsdienste beklemtoon en aanknopingspunte belig. Die titel suggereer dit ook: dit is 'n aanhaling uit die Koran wat na die Christene verwys. Die skrywer is egter 'n realis en erken daarom ook punte van ernstige verskil.

Die hoofstukke is soos volg:

1. The essential beliefs of Islam (16 blss).
2. Tradition and the roots of jurisprudence (9 blss).
3. Branches of Islam (11 blss).
4. Points of contact: Theology and philosophy (15 blss).
5. Points of contact: The mystical tradition (12 blss).
6. Angles of divergence: The understanding of law (19 blss).
7. Angles of divergence: The understanding of politics (14 blss).
8. Modes of relationship (21 blss).
9. An agenda for affection (7 blss).

Die werk verwys nie na ander literatuur nie (behalwe die Koran) en bevat ook nie 'n leeslys nie. Daar is ook nie 'n saakregister nie.

Hoewel die boek dus hoogs inleidend is, kom daar heelwat interessante inligting na vore. Westerlinge is geneig om die Islam as 'n obskuran-tisme en die optrede van fundamentalistiese Moslems as gevaarlik, agterlik of verdag te beskou. Die skrywer toon aan dat die politieke optrede van Moslems teruggaan op 'n eie godsdienstige en politieke kultuur wat eeue oud is en dat Westerse beoordeling daarvan meestal op onkunde of naiwiteit berus.

Waarheen wil die skrywer? Hy het met hierdie boek geensins Christelike sending onder Moslems in gedagte nie, maar verdraagsaamheid, beter

buurskap en moontlik ook dialoog tussen die twee groepe. Hy glo bekend maak bemind en hy wil dit graag tot op grondvlak sien gebeur.

Die boek het dus nie akademiese pretensies nie, maar kan goedskiks as aanvullende leesstof by 'n akademiese leesprogram ingesluit word. Die grootste meriete daarvan lê nogtans op lidmaat- of populêre vlak op voorwaarde dat nie meer van die boek verwag word as wat dit self wil wees nie.

Newbiggin, L 1991 — The gospel in a pluralist society

Grand Rapids: Wm B Eerdmans Publishing Co/Geneva: WCC Publications. xi+244 bladsye. Prys onbekend.

Resensent: Prof P J van der Merwe

Die boek gaan terug op 'n reeks lesings wat die skrywer gedurende 1988 as gasdosent aan die Universiteit van Glasgow gelewer het. Hierdie boek is reeds 'n herdruk, nadat die eerste druk in 1989 verskyn het, wat 'n aanduiding is van die goeie ontvangs wat dit gekry het.

Die skrywer is onwillig om die werk as vakwetenskaplik (*scholarly*) te tipeer, omdat hy homself nie as 'n vakwetenskaplike sien nie, maar as 'n pastor en prediker. Hy moet gelyk ge-

gee word dat die boek eerder na die populêr-wetenskaplike kant neig. Dit is nogtans 'n ernstige poging om 'n aantal aktuele temas onder die oorkoepelende tema van die titel aan die orde te stel. As sodanig is dit dan ook aan die adres van vakwetenskaplikes gerig, hoewel die eintlike adres ingeligte Westerse kerkmense en gelowiges is.

Die boek bestaan uit twintig hoofstukke. Hulle titels is:

Dogma and doubt in a pluralist culture; The roots of pluralism; Knowing and believing; Authority, autonomy, and tradition; Reason, revelation, and experience; Revelation in history; The logic of election; The Bible as universal history; Christ, the clue to history; The logic of mission; Mission: Word, deed, and new being; Contextualization, true and false; No other Name; The gospel and the religions; The gospel and the cultures; Principalities, powers, and people; The myth of the secular society; The congregation as hermeneutic of the gospel; Ministerial leadership for a missionary congregation; Confidence in the gospel.

Die werk kan beskryf word as 'n bundel eerder as 'n boek, aangesien die hoofstukke losstaande eenhede uitmaak. Die titel beskryf die sentrale tema wat dwarsdeur al die hoofstukke gevolg kan word, maar met uiteenlo-

pende toepassings. Die skrywer probeer essensiële elemente en aspekte van ons hedendaagse sogenaamde plurale kultuur en samelewing aantoon en deurskou. Dit beteken dat hy ook met heelwat valse opvattinge en veronderstellings te doen kry wat hy met klaarblyklike smaak en entoesiasme ontmasker. (Hy help sy leser egter nie om 'n duidelike beeld van pluraliteit as sodanig te vorm nie.) Wanneer hy die toepaslikheid van die evangelie in hierdie kultuur betoog, is hy egter minder krities — dit bly per slot van rekening 'n geloofshandeling.

Die werk bevat geen bibliografie, outeurs- of saakindeks nie. Die skrywer verwys in die voorwoord na 'n aantal skrywers en werke waarop hy gesteun het, terwyl hy in die hoofstukke self ook verwysings maak. Dit is miskien betekenisvol dat twee van die vernaamste werke reeds meer as twintig jaar oud was toe hy die oorspronklike lesings gelewer het. Hulle is Michael Polanyi se *Personal knowledge* (1958) en Hendrikus Berkhof se *Christus de zin der geschiedenis* (1966).

Die groot waarde van die werk is daarin geleë dat dit die leser dwing om die grondslae en aard van die kultuur waarin hy leef, werk en glo, opnuut te deurdink. Die gelowige leser word opgeroep om die evangelie met groter selfvertroue te leef en uit te dra en hom nie met valshede, halwe waarhede of

ongetoetsde aannames wat in die eie tydse kultuur of sosiale konsensus skuilgaan, tot 'n defaitisme te laat kondisioneer nie. Uiteindelik dra die werk dan 'n pastorale bedoeling en as sodanig kan dit van harte aanbeveel word.

Van der Merwe, D C S 1989 — 'n Watermodel vir die kosmologie of God se twee boeke ... met spesiale verwysing na Gen 1:1-19 en die moderne kosmologie

Potchefstroom: Khomas. iii+52 bladsye. Prys: R14,00

Resensent: Prof P J van der Merwe

Hierdie kort werk wil 'n moderne Bybelsgefundeerde kosmologie aanbied vir natuurwetenskaplikes. Dit gaan uit van 'n eiesoortige uitleg van die skeppingsverhaal (of -verhale) van Genesis en 'n Stokerse wysbegeerte van die Skeppingsidee.

Dit bestaan uit die volgende onderafdelings:

- * Skriftuur en natuur (1 bls).
- * Die struktuur van die Bybel (2 blss).
- * Enkele Bybelse hoofwaarhede (5 blss).

- * Moderne kosmologie — vanuit die hoek van die natuur alleen (5 blss).
- * Genesis 1 en 2, hoofsaaklik formeel (4 blss).
- * Die inhoud van van Gen 1:1-19 (13 blss).
- * 'n Watermodel vir die kosmologie (11 blss).
- * Kan en moet ons Einstein verby steek? Indien wel, hoe? (8 blss).

Daar is ook 'n bibliografie met 64 titels. Nege en twintig het in die voorafgaande dekade verskyn, vyftien voor 1950. Die Nederlandse Geloofs-belydenis word ook genoem, asook vyf vorige publikasies van dieselfde skrywer. Daar is nie 'n outeurs- of saakindeks nie.

Die werk maak van 'n aangepasde Harvard-verwysingstelsel gebruik. Die werk is in getikte formaat, is waarskynlik met 'n vlakdrukproses gedruk en met 'n saalkram gebind. Die teks is ongelukkig nie orals goed leesbaar nie en bevat heelwat spel- en tikfoute.

Die sentrale tese van die werk is dat Genesis, soos belig deur Openbaringe, die basis bied vir 'n verantwoordbare kosmologie. Om daartoe te kom, moet 'n mens bereid wees om die Bybel deur die bril van die skrywer te lees. Die 'bekende en beproefde beginsel van die Skrif verklaar die Skrif' word gebruik om by 'n sogenaamde dubbeldekker-struktuur van die Bybel uit te kom. 'Genesis 3 tot en met

Openbaringe 3 gee die geskiedenis van die aarde en die hemel van onder af, van tussen die mense op aarde uit gesien, en Openbaringe 6 tot en met 20 gee 'n voëlvlugoorsig daarvan vanuit die hemel, dit wil sê van bo af, gesien' (2-3). Dit is natuurlik korrek dat Openbaringe by die samestelling van die kanon as eindtydsgeskrif laaste geplaas is, maar dit laat die eksegeet nie toe om 'n polêre verwantskap tussen Genesis en Openbaringe te poneer op grond waarvan Openbaringe gebruik kan word om Genesis te belig nie. Die skrywer erken self dat hy sedert 1936 nog nie 'n kommentaar oor Openbaringe gelees het wat sy verstaan onderskryf nie, maar laat hom nie daardeur van stryk bring nie.

Hierdie soort eksegeese koppel hy verder met die (Openbarings-) histories-letterlike uitleg van prof J Helberg en bou reglynig daarop voort met idees en begrippe uit die Fisika.

Die watermodel wat in die titel ter sprake is, het te doen met die verskillende vorme van water en veral die rare eienskap van water wat uitsit as dit onder 4 °C gedaal word. Dit word in verband gebring met vier hoofmomente wat die skrywer in die eerste drie-vier dae van die eerste skeppingsverhaal meen te onderskei:

- *i 'n Toestand van woestheid en leegheid, plasma of ylem — vergelykbaar met die toestand van damp of gas by water.

- ii Verskyning van straling-in-die-algemeen en skeiding daarvan van die oermaterie — vergelykbaar met die skeiding van gas en vloeistof by 100 ° C by water.
- iii Die uitspansel wat skei tussen 'waters' en 'waters', oermaterie en oermaterie — vergelykbaar met die onsigbare 4 ° C wat skei tussen krimpemde en uitdyende vloeistof.
- iv Soliede aarde en see, en daarna sonnestelsel — vergelykbaar met die verskyning van ys 0°C'.

Die eerste vier skeppingsdae vorm 'n subeenheid in die grotere skeppings-eenheid, met die werkwoord skep net eenmaal aan die begin. God maak die aarde, in die sonnestelsel afgerond, finaal reg vir die ander skepele wat volg. Vir die nadere bestudering van die verskeidenheid in hierdie subeenheid, meen ek, kan ons gebruik maak van 'n watermodel, nie net ter wille van so 'n skema nie, maar ook omdat die Skrif water, seker nie net as H₂O nie, op die voorgrond stel, nie in Gen 1 nie, maar ook in 2 Pet 3:5 (Van der Merwe, D C S 1989:37-38).

Die werk bevat ook heelwat bespreking van wiskundige en toegepaste wiskundige teorieë soos binne die Fisika aangetref. Ongelukkig kom die

leser op verskeie plekke selfdenigrende opmerkings teë soos op bladsy 46: 'Ek is nie in staat om Sewjathan se wiskunde te beoordeel nie — ek het maar net 1929 matriek-wiskunde'. Dit laat 'n mens wonder oor die vrymoedigheid van die skrywer om 'n tema soos hierdie aan te pak, aangesien die teologiese kompetensie klaarblyklik ook te kort skiet.

Gesprekvoering tussen teoloë en fisici oor kosmologie het baie aktueel geword, onder andere vanweë die geskrifte van Capra en Hawking. Dit is egter te betwyfel of die onderhawige werk 'n groot bydrae daartoe lewer.

Kritzinger, J J & Saayman, W 1994
— **On being witnesses**

Halfway House: Orion Uitgewers.
v + 163 bladsye. Prys: R54,95

Resensent: Prof P J van der Merwe

Hierdie werk is 'n hersiening en uitbreiding van die bekende werk *You will be my witnesses* wat in 1984 verskyn het. Anders as met laasgenoemde word die naam van prof P G J Meiring nie op die titelblad genoem nie, alhoewel hy op die voorblad en in die voorwoord as medeskrywer erken word.

Soos met die vorige is die boek as handboek in die Sendingwetenskap bedoel. Dit bestaan uit die volgende hoofstukke:

1. Mission — What? Goal and content of mission (Saayman) (39 blss).
2. Mission — Who? (Meiring) (33 blss).
3. Mission — Where? (Kritzinger) (42 blss).
4. Mission — How? (Kritzinger) (40 blss).

Daar is ook 'n bibliografie (153 titels) en 'n saakregister (119 trefwoorde), beide items wat vroeër afwesig was en die bruikbaarheid van hierdie boek aanmerklik verhoog. Die voetnotas van die vorige werk het verdwyn omdat van die aangepaste Harvard-verwysingsstelsel gebruik gemaak word. (Die probleem met laasgenoemde stelsel is egter dat dit baie moeilik is om die aanwending van werke wat in die bibliografie aangegee word, in die teks na te gaan.)

In die bibliografie is die jongste aangehaalde werke van 1991, wat daarop dui dat die manuskrip gedurende 1992 voltooi is. Dit blyk ook uit die teks waar op meer as een plek na die vorige politieke bedeling in Suid-Afrika as die gangbare verwys word.

Soos 'n mens van 'n handboek kan verwag, is daar heelwat grafika, soos kaarte en statistiese tabelle, asook

humoristiese materiaal wat 'n ligter en vriendeliker aspek daaraan verleen. Ingewikkelde argumente en taalgebruik kom kwalik voor. Dit is egter nie 'n werkboek in die sin dat opdragte met die oog op selfwerkzaamheid gegee word nie. Die kort inleidende opsommings wat in die vorige werk aan die begin van elke hoofstuk gegee is, het ook verdwyn.

Synde 'n handboek, gaan dit nie uit van 'n sentrale vraagstelling nie. Dit is afgestem op die praktyk van sending, of eerder die teoretiese agtergronde daarvan. 'n Wye verskeidenheid van temas en perspektiewe word aan die orde gestel.

In die eerste werk het die skrywers verklaar dat hulle die boek geskryf het omdat daar 'n groot behoefte aan 'n omvattende handboek oor sending-metodiek bestaan het. Dit was 'n korrekte waarneming, soos uit verkope geblyk het. Hierdie boek is selfs meer omvattend en in elk geval ryper. Nie alleen studente nie, maar ook elkeen wat met die praktyk van sending /evangelisasie gemoeid is, behoort waarde daaruit te put. Dit is jammer dat die boek nie ook in Afrikaans beskikbaar is nie.

Pieterse, Hennie 1993. Praktiese Teologie as kommunikatiewe handelingsteorie

Pretoria: RGN-Uitgewers. Sagteband, 203 bladsye. Prys onbekend

Resensent: Prof T F J Dreyer

Die publikasie is deel van die reeks RGN-studies in Praktiese Teologie bedoel as handboeke vir studente en vakgenote. Die werk poog om die nuwe benadering binne die paradigma van die kommunikatiewe handelings-teorie van Jürgen Habermas in die vakgebied beslag te gee. Die grondlyne vanuit metateorieë word teoreties en metodologies in die beoefening van die vak deurgetrek.

Binne die raamwerk van die kommunikatiewe handelings-teorie en die empiriese benadering tot die Praktiese Teologie, word daar in die eerste hoofstuk kontoere getrek wat 'n poging is om die teologiese identiteit van die vak te handhaaf.

Die tweede hoofstuk bied aan die leser 'n deeglike en samehangende oorsig van die verskuiwing wat vanuit 'n wetenskapsteoretiese perspektief plaasgevind het vanaf die positivisme via die gedagtes van Popper, Kuhn, Gadamer, Ricoeur en Habermas na 'n interpretatiewe paradigma met 'n breë rasionaliteitsbegrip. Die derde hoofstuk bied 'n oorsig oor die verskillende benaderingswyses tot die Praktiese

Teologie in Suid-Afrika, naamlik 'n diakonologiese-, handelingswetenskaplike- en kontekstuele benadering. Die normvraag rakende die teologiese kwaliteit van die Praktiese Teologie, word as onderskeidingsbeginsel toegepas. Die skrywer skaar homself by die handelingswetenskaplike benadering omdat dit, volgens hom, die wetenskaplikheid van die vak waarborg, maar terselfdertyd die ruimte bied vir 'n normatief-teologiese komponent. In sy omskrywing van die vak as die bestudering van kommunikatiewe handelinge in diens van die evangelie, bied die 'in diens van die evangelie', volgens hom, voldoende ruimte vir die normering aan die hand van die gebeure van die evangelie wat deur die Gees moontlik gemaak word.

In 'n volgende hoofstuk poneer die outeur prakties-teologiese basisteorieë wat vir die beoefening van die vak van wesenlike belang is. 'n Pneumatologiese begroning van die kommunikatiewe handelinge in diens van die evangelie, asook 'n prakties-teologiese ekklesiologie, is voorbeelde van prakties-teologiese basisteorieë wat hy bespreek.

'n Metodologiese benadering wat die teorie-praxisverhouding orden, asook empiriese ondersoeke en teologiese refleksie op empiriese resultate verdiskonteer, word in die slothoofstuk geponeer. Op die voetspoor van Van der Ven kies hy vir 'n intradissiplinêre

benadering. Hierdie benadering noop die praktiese teoloog om metodes uit ander wetenskappe oor te neem en self empiriese ondersoeke te doen. 'n Interdisiplinêre benadering, waarin teologies gereflekteer word op empiriese ondersoeke van sosiaal-wetenskaplikes, impliseer dat daar nie vanuit teologiese teorieë gekonseptualiseer word nie. 'n Intradisiplinêre benadering bied ruimte vir 'n eie teologiese konseptualisering.

Die publikasie bevat 'n volledige bibliografie aan die einde, wat dit vir die geïnteresseerde leser moontlik maak om geraadpleegde bronne na te lees. Op Suid-Afrikaanse bodem behoort dit 'n standaardwerk vir elke student in die Praktiese Teologie te wees. Die boek kan ook 'n groot bydrae lewer om onder vakgenote die akademiese gesprek te stimuleer. Dié gesprek moet juis in Suid-Afrika toleransie onder vakgenote bevorder. Die skrywer gee immers self dit toe (bl 116) dat sy keuse vir 'n handelingswetenskaplike benadering meer tot sy reg kom by akademici aan universiteitsdepartemente wat nie aan 'n spesifieke kerk of denominasie gekoppel is nie. In beginsel is die aanbieding van die vak vanuit hierdie posisionering nie so seer gerig op die opleiding van predikante nie.

Vanuit die perspektief van 'n fakulteit wat gekoppel is aan die oplei-

ding van predikante sal daar ruimte gelaat moet word om op bepaalde punte sterker teologiese aksente te plaas.

Burger, C W, Müller, B A & Smit D J (red) 1993 — Riglyne vir prediking oor die Pastorale en Algemene Briewe (Woord teen die lig 11/6)

Kaapstad: Lux Verbi. 206 bladsye.
Prys onbekend

Resensent: Dr F J Boshoff

Hierdie bundel preeksetse is deel van 'n uitgebreide reeks, *Woord teen die lig*. Die eerste reeks behandel temas vir verskillende kerklike geleenthede. Temas soos advent, lyding, pinkster, nagmaal, doop en eskatologie kom hier aan die orde. Die tweede reeks, ook ses bundels, bied riglyne vir die prediking oor die profete, gelykenisse en wonderverhale, Genesisverhale, Psalms, bergrede, en Pastorale en Algemene Briewe. Van 'n derde reeks het tot dusver twee bundels verskyn met preeksetse oor vrede en oor die wandel met God.

Hierdie uitgawe bevat riglyne vir prediking oor sowel die Pastorale as die Algemene Briewe. Van eersgenoemde is dit 1 en 2 Timoteus wat bespreek word en van die Algemene

Briewe kom die eerste briewe van onderskeidelik Petrus en Johannes aan die orde.

Die bundel word verdeel in drie dele. Elkeen van die dele begin met 'n inleiding waarin sake ter sprake kom soos die sentrale boodskap van die bepaalde brief, besondere aksente en die betekenis vir die prediking vandag. Die Pastorale Briewe word in die eerste deel bespreek met drie perikope uit 1 Timoteus en drie uit 2 Timoteus. Die tweede deel behandel ses perikope uit 1 Petrus en die derde deel vyf perikope uit 1 Johannes.

Sewentien preeksketse oor dié minder bekende dele van die Bybel word dus in hierdie nuttige bundel aangebied.

'n Uitgebreide bibliografie gaan elke preekskets vooraf. Die gegewens is nie oral volledig nie. Datums ontbreek telkens. Die reeksaftkortings word ook nie almal verklaar nie.

Baie handig is die aanbied van die riglyne deurgaans onder die opskrifte: eksegeties, hermeneuties en homileties. Veral ten opsigte van die eksegesis word kernbegrippe sowel as uitlegprobleme op besonder deeglike wyse behandel. Die verskillende medewerkers kwyt hulle goed van hulle taak. Preekvoorbeelde oor bepaalde perikope in reeds gepubliseerde homilieë kry telkens aandag.

Die medewerkers doen moeite om die preke nie net van 'n teologiese raamwerk te voorsien nie, maar deur te dring tot by die praktiese lewens situa-

sie. Die politieke situasie in die Republiek van Suid-Afrika kom daarom telkens ter sprake.

Die huidige sosiale en politieke veranderings en probleme behoort in die prediking aan die orde te kom. Die gevaar bestaan altyd dat eie insig en voorkeur hier kan oorheers. Juis dit bring mee dat die aktueelmaking nie altyd oortuigend is nie. Met 'n enkele voorbeeld kan volstaan word. Op bl 24 word gestel: 'Hulle (die mense) moet verander word. Juis daarom moet duidelik en genuanseerd oor die sonde gepraat word en tot 'n skuldbelydens in kerk én samelewing opgeroep word — dit was die teologiese betekenis van die Rustenburgverklaring'.

Die groot waarde van hierdie bundel is dat 'n groot hoeveelheid wetenskaplike materiaal in verwerkte en maklik hanteerbare vorm aangebied word.

Elkeen wat moet preek, kan hierdie bundel regtig met vrug gebruik wanneer preke voorberei word uit dié pastorale en algemene briewe.

Van Aarde, Andries 1994 — Kultuur-historiese agtergrond van die Nuwe Testament: Die eerste-eeuse Mediterreense sosiale konteks

Pretoria: Kital. 202 bladsye. Prys: R55-00

Resensent: Dr B A du Toit (Universiteit van Stellenbosch)

Die verskyning van hierdie boek in Afrikaans vul beslis 'n duidelike leemte. Soos Van Aarde self ter inleiding suggereer, is daar op die oomblik 'n behoefte aan 'n kernagtige oorsigtelike agtergrondstudie wat die sosiale dinamika wat die lewe van die eerste-eeuse mense rondom die Middellandse See bepaal het, soos deur moderne sosiaal-wetenskaplike studies blootgelê, ook in Afrikaans bekendstel. Hierdie boek doen presies dit. Alhoewel daar geweldig baie publikasies in hierdie veld is, is dit, meen ek, die eerste van hierdie aard in Afrikaans. Dit kan dus 'n uiters welkome hulpmiddel in die hand van die Afrikaanse studente en skoliere wees wat hulle in hierdie veld interesseer.

Wat verder die waarde van hierdie boek verhoog, is die omvang en formaat daarvan. Dit is nie so kort dat dit niksseggend is nie. Dit is ook weer nie so omvangryk dat dit die gemiddelde leser moedeloos maak voor hy begin nie. Voeg hierby ook die feit dat die

boek eintlik aangebied word as 'n soort ko-volume by die omvattende werk van Everett Ferguson (*Backgrounds of Early Christianity*), en ons het hier 'n nommerpas produk vir die Afrikaanssprekende student. Dit lyk dan ook vir my noodsaaklik dat die boek deur enige ernstige student saam met die boek van Ferguson gebruik behoort te word, al kan dit net so vrugbaar ook op sy eie gebruik word. In groot dele van die boek word die temas nie voldoende behandel nie, maar net kort en bondig aangesny — amper soms te staccato en is verdere leeswerk eintlik nodig. Dit word egter op so 'n wyse aangebied dat dit pakkend en interessant bly. Van Aarde het werklik moeite gedoen om juis wanneer hy 'n onderwerp net kortliks aansny, die leser nie maar net weer te vermoei met die algemeen bekende gemeenplasies oor die tema nie, maar telkens óf interessante inder bekende feite te gee, óf te interpreteer vanuit sy besondere uitgangspunt. Dit geld veral afdelings 1, 3, en 4.

Die een afdeling wat ek egter wil uitsonder as die beste gedeelte van die boek is afdeling 2 oor die Joodse groepe in Palestina. In hierdie afdeling (wat in elke geval 'n groot deel van die boek beslaan, bladsye 86-100), breek die bevrugting van die sosiaalwetenskaplike insigte werklik deur. Van Aarde slaag daarin om aan te toon dat die grondliggende sosiale dinamika van die gevorderde Joodse agrariese samelewing gesoek moet word in familiale

strukture. Dit is nie, soos dikwels algemeen veronderstel word, die politieke en juridiese (of selfs godsdiensstige, as dit geïsoleerd geneem word) strukture wat die eintlike dryfkrag was nie. Wat as diepste versweë ideologie gefunksioneer het, was juis die familie strukture en die konvensies van eer en skande, status en rolle daaromheen. Alhoewel sommige van Van Aarde se insigte bevraagteken kan word, meen ek wel dat hierdie hoofstuk 'n besondere diepgang bereik wat 'n mens oor sekere gevestigde idees weer laat nadink.

By die deurlees van die boek raak dit algaande duideliker dat ons hier met 'n vakman te doen het wat sy vak goed bemeester het. Daar is sonder twyfel noukeurig gesif aan die materiaal om presies hierdie formaat te bereik. Soms was dit minder geslaagd, ander kere weer meer. 'n Mens bly egter regdeur bewus van die woorde en goedgeformuleerde mening van die outeur. Daarin lê die eintlike waarde van dié boek waarmee Van Aarde gelukkig moet word.

Puntjies van kritiek kan genoem word, soos onder andere wat die ordening van die stof en sekere standpuntstellings betref, maar in die geheel gesien kan ek dit werklik baie sterk aanbeveel vir gebruik aan universiteite en skole. Dit lyk vir my ook uiters geskik vir die gemeentepredikant wat juis op soek is na hierdie soort

agtergrondstudie by die prediking. Hier is dan vaste spysie in 'n bevatlike formaat.

Van der Westhuizen, H G — Herder van Angola

Pretoria: Kital. 410 bladsye. Prys: onbekend

Resensent: Dr Paul van der Merwe

Aan Hom voorwaar al die eer! Met hierdie kolossale, ingrypende en astronomiese werk wil 'n mens graag jou hoof buig voor die drie fundamentele bronne wat hierdie epog die lig laat sien het: eerstens voor God, die Hemelse Vader wat met Sy leiding en genadegawes die riglyne neergelê het in Joh 15:4 *'n Loot kan nie uit sy eie vrugte dra as hy nie aan die wingerdstok bly nie; en so julle ook nie as julle nie in My bly nie.*

Tweedens is daar prof H G van der Westhuizen wat met hierdie vyftiende boek uit sy pen die fundamentele deeglik gelê het met 'n onuitputlike gawe en geesdrif om sy mees aangrypende gedagtes op papier neer te pen. Ek wil sterk aanbeveel dat die Fakulteit Teologie (Afd A) aan die Universiteit van Pretoria dit oorweeg om hierdie boek as 'n voorgeskrewe werk vir sy teologiese studente voor te skryf.

Derdens is daar ds Paul van der Walt, wat met sy Bybelse kennis en arbeid, sonder enige teologiese graad, daarin geslaag het om die eksamenkommissie van die Universiteit van Pretoria te oortuig dat hy waarlik bevoeg was om die Woord van God aan die mensdom te verkondig en toe eers as *eerwaarde* en toe op 92-jarige ouderdom as predikant bevestig is.

Ongelukkig het daar in die boek ook enige vergissings ingesluip, maar dit bly nogtans 'n belangrike boek wat die lig in die jaar 1994 aanskou het. Die skrywer het die geskiedenis van die Dorslandtrek op luisterryke wyse oopgesluit. Die hoofsaak is die Dorslandtrek en die halfeeu in Angola waar ds Van der Walt op 3 Junie 1902 gebore is. Slegs die hoogtepunte word saamgevat. 'n Mens sou natuurlik graag wou sien hoe die finale gordyn van die Dorslandtrekkers geval het met die terugtog van die 1922 nasate van die Dorslandtrekkers in 1928-1929 deur Swartbooisdrif en 'n klein groepie oor Fort Roçados na die konferensie tussen Piet Grobler (minister van lande) en administrateur A J Werth en vyftien afgevaardigdes van die Boere (waarvan 'n goeie foto in my besit is) aan die oevers van die Kunene op 11 Junie 1928. Dan word daardie gedeelte van die geskiedenis finaal afgesluit met 'n fees en gedenkteken op Rusplaas (Kaokoveld) op 10 Oktober 1950; 'n fees op Rietfontein (Gobabis)

in Oktober 1951 (waarvan die mure deur vandaliste omgegooi is); die fees op Humpata met die inskrywing op die gedenkteken in Portugees en Afrikaans:

Ter nagedagtenis van die Dorslandtrekkers. Getrek in die jare 1874 en daarna van Transvaal tot Angola. Huldigingsfees 5-8 Julie 1957;

en laastens die fees by Swartbooisdrif op 23-27 Junie 1969 met die gedenkteken:

Na 40 jaar bring ons weer hulde aan hulle wat die weg vir ons gebaan het. Herdenkingsfees SWARTBOOISDRIF. 24.6.1969.

Al hierdie monumente staan vandag nog ongeskonde.

Daar word in die boek ongelukkig foutiewelik beweer dat die Boere, volgens die bepalinge van die ooreenkoms van 18 September 1880 Portugese onderdane geword het. Verbeel jou! Een van die redes van die Dorslandtrek was juis die dreigende anneksasie van die Engelse van Transvaal wat inderdaad op 12 April 1877 plaasgevind het en die Boere wou nie Engelse onderdane word nie. Nou onderneem hulle die verskriklike trek deur die dors en koors om dan Portugese onderdane te

gaan word. Op 18 September 1880 het die goewerneur van Mossamedes (Sebastião Nunes da Matta) die Boere verwelkom omdat die Portugese voortdurend gewikkel was in moordaanslae van die swart inboorlingstamme. Na die Boere se aankoms was daar nog die veldslae teen Maranga (1885), Dunduma (1890), Petrus Swartbooi (1893), die Humbles (1898), Humabo en Kandumbo (1902), die Okuamati's (1904), Mulondo (1905) en die Ambostamme (1907) — om nou maar 'n paar te noem. Daarom het die ooreenkoms bepaal dat die regering aan elke huisgesin 'n stuk grond van 200 hektaar sou toeken, ooreenkomstig die bepaling van 21 Augustus 1856, 4 Desember 1861 en 10 Oktober 1865 (art 1) en dan (art 2) wanneer hierdie skenking aanvaar word, beloof die Boere om die Portugese wette onderdanig te wees *ofskoon hulle as vreemdelinge beskou sal word*. Daar bestaan talle voorbeelde van hierdie ooreenkoms. Op 30 Desember 1880 is verder ooreengekom dat die Boere sal staan onder die wette en amptenare van die Portugese regering, dat hulle geen eie vlag sou hê nie en dat die grond 3 000 hektaar groot sou wees. Daarin is die Boere ook verseker dat die ooreenkoms van 18 September weer bekragtig word.

Ek beskik inderdaad oor talle dokumente uit Angola, Lissabon, Mosambiek en die V V O wat hierdie

standpunt bevestig. Een skrywer (Danie de Jager) getuig selfs dat '... in 1922 het die Goewerneur 'n deklarasie uitgevaardig dat almal moes teken dat hulle Portugese onderdane is. Hulle weier toe eenparig, behalwe twee wat met Portugese getroud is. En toe dié twee hoor dat die ander geweier het, trek hulle ook terug'. Hy berig ook dat die Afrikaners omgekrap was omdat hulle *passe* en *guias* moes dra om van die een distrik na die ander te beweeg. Eers op 28 Augustus 1962 het prof Moreira, minister van oorsese gebiede, besluit dat aktiewe burgerregte uitgebrei gaan word tot alle inwoners van oorsese gebiede. Kinders van Dorstrandtrekkers in Angola wat daar die ouderdom van 21 jaar bereik het, kon natuurlik aansoek om Portugese burgerskap doen en ek neem aan ds Van der Walt het dit gedoen.

Dit is ook foutief dat die bekende Johanna van der Merwe in Angola was en daar begrawe is. Die bewering op bl 215 by die foto is totaal foutief. Johanna van der Merwe, wat die asse-gaasteke by Bloukrans opgedoen het, is met ene Delport getroud en na haar dood by Waschbank, sowat 25 kilometer van Rouxville in die O V S begrawe. Sy is daarna opgegrawe en in die teenwoordigheid van haar gesin op kerkplein (suidwes van die kerkgebou) herbegrawe. Aan die oostekant van die gedenksteen staan:

Gedenksteen ter ere van Johanna van der Merwe. U bloed in ons bodem roep! Onthou!

Aan die noordekant van die gedenksteen staan:

Sy is op 17 Februarie 1838 aan die bo-end van Moordspruit met 19 assegaai-steke gevind.

Aan die suidelike paneel van die gedenksteen staan die inskripsie:

Gebore 1 Maart 1826. Oorlede 15 Januarie 1888. Herbegrawe 14 Oktober 1938. Onthul op 16 Desember 1957 deur ds P Rossouw.

In die Bloedrivierse Eeufes-Gedenkboek (16 Desember 1938) op bl 57 staan 'n foto van haar afstammeling, onder andere haar twee seuns. Daar bestaan geen twyfel oor hierdie feite nie. Ek mag net meld dat Johanna van der Merwe as 'n ware heldin in ons geskiedenis beskou word. Sels 'n duikboot en 'n vliegtuig in Suid-Afrika is na haar vernoem. Ek waardeer dit ten seerste dat prof H G van der Westhuizen die hele aangeleentheid noem en dit as 'n 'nog onopgeloste geheim' beskryf. Die geheim is nou opgelos. Ek het dit ook met die Meesters van die Hoogeregshof in beide Natal en die O V S gekorreleer.

Daar bestaan in die boek ook kleiner vergissings soos 'Okovango' (bl 14 en elders) (Okavango); 'Villa Arioga' (bl 31) (Villa Arriaga); 'Frikkie de Vlam' (bl 139) (Frikkie de Flaming — soos elders in die boek); 'Paul van der Merwe' (bl 158) (Paul van der Walt); 'Administrateur Bierman' (bl 205) (Administrateur Conradie — Bierman was 'n landbou-beampte); 'ouderling Espag' (bl 207) (ouderling Espach); 'M J Venter' (bl 280) (J M Venter) en ander minderwaardige foutjies.

Die boek is uitstekend geskryf en in die moderne Afrikaanse spelreëls geset. Ds Paul van der Walt se eksamen toelating as *eerwaarde* in Angola met sy totalitêre en volkome diepgaande kennis van die Bybel en die teologie en sy gevolglike toelating tot predikant in 1994, sonder dat hy 'n teologiese graad aan 'n universiteit behaal het, kan myns insiens nie bevraagteken word nie. Ds J J Kühn (1909) en ds J J Prinsloo (1909) het eweneens nie die grade verwerf wat vandag vereis word nie en hulle is daardie jare tot predikantstatus toegelaat. Onder buitengewone omstandighede, glo ek, is die Algemene Kerkvergadering vry om buitengewone besluite te neem en in die dilemma waarin ons vandag verkeer mag dit dalk in die toekoms noodsaaklik word om van die bestaande ou reëls af te wyk. Wie weet?

Al die onmenslike kritiek wat teen ds Van der Walt geopper is terwyl hy in Angola was en die passiewe wyse waarop hy homself verweer het, strek hom waarlik tot eer. As gevolg van die politieke woelinge en tragiese agteruitgang in Angola op feitlik elke gebied om armoede, aanranding, seksuele oortredings en alles wat daarmee gepaard gaan, het sy lidmate minder geword en selfs gemeentes begin ontbind. Daarom is daar wyslik besluit om die getroue nasate van die Dorslandtrekkers uit die moeras te neem sodat 'n totaal van 505 met behulp van talle goedgesindes die pad van hulle voorgangers na S W A en S A kon volg. Die Here het ongetwyfeld sy bystand en hulp verleen.

In 1964 het ds Van der Walt 'n Suid-Afrikaanse burger geword en met die pragtige en eervolle hulp van die Nederduitsch Hervormde Kerk op 28 November 1993 sy emeritaat aanvaar, wat aan hom deur prof H G van der Westhuizen oorhandig is. Prof Van der Westhuizen se preek by dié geleentheid het gekom uit Johannes 12:27. Ds Van der Walt het die dankseggingsdiens gelei na aanleiding van die gepaste Skrifgedeelte uit Sagaria 3:3: *Kyk Ek het jou skuld van jou weggeneem en Ek beklee jou met feesklere.* (Kyk foto's in Die Hervormer 15 Desember 1993 en 15 Januarie 1994.) Daarmee is die Skepper van hemel en aarde se finale stempel gelê op 'n lang — baie lang — en vrugbare — baie vrugbare lewe.

Burger, C W; Muller, B A; Smit, D J (red) 1993 - *Riglyne vir prediking oor regverdiging en reg: Woord teen die lig 111/3*

Kaapstad: Lux Verbi. 416 bladsye. Prys onbekend.

Resensent: Dr J A Beukes

Riglyne vir prediking oor regverdiging en reg maak deel uit van die *Woord teen die lig* — reeks waarvan reeds drie reekse met sewentien afleweringe verskyn het. Die titel van hierdie aflewering is van K Barth ontleen naamlik *Rechtfertigung und Recht (1938)*.

Hierdie publikasie bestaan uit 'n voorwoord en vyf ander hoof afdelings. In die voorwoord skryf D J Smit 'Oor die prediking van regverdiging en reg' en W Huber oor 'Die prediking van regverdiging en geregtigheid'. Sewe en twintig medewerkers skryf aan nege en dertig preeksetse onder die volgende hoofopskrifte:

- * Menslike geregtigheid? Oor die mag van die onreg.
- * Onregverdige mense: Geregtig deur God.
- * Die beoefening van geregtigheid: Ware godsdiens.
- * Gestaltes van geregtigheid: Uit die Ou en Nuwe Testament.
- * Die droom van geregtigheid: God se nuwe hemel en aarde.

Aangesien agt en twintig verskillende skrywers in hierdie publikasie aan die woord kom, is dit nie moontlik om krities kommentaar oor die inhoudelike gedagtegang van die werk te gee nie.

Met die eerste oogopslag lyk dit of 'n mens met hierdie boek die Bevrydingsteologie vierkantig in die oë kyk. Terme soos 'sosiale onreg', 'struggle', 'eerste demokratiese verkiesing', 'oorgangsproses', ensovoorts laat die wantroue ontstaan. Ook die oproep van die voorwoordskrywer dat die kerk nie mag swyg oor sake van openbare belang, sake wat die 'social fabric' bepaal nie, en as hy sê dat Suid-Afrika 'n voorbeeld is van 'n samelewing wat op onregverdige wetgewing gebou is, maak dit 'n mens agterdochtig vir politieke subjektivisme.

Sodra die mens die werklike inhoud van die boek begin verkeer, vorm jy relatief 'n ander opinie. Die hele saak van regverdiging en reg word in die eerste twee dele prakties teologies baie korrek hanteer.

Die Skrif, die geskiedenis, die belydenisgeskrifte en huidige praktyke en tendense kom in die regte perspektief baie duideliker aan die orde.

Deur in die eerste deel menslike geregtigheid te bevraagteken en die mag van die onreg te ontbloot, lyk dit of die redakteur ten doel het om huidige samelewingstrukture te ontmasker ten gunste van sekere en tot skaamte van andere. Dit is glad nie

die geval nie. Die Heidelbergse Kategismus funksioneer baie sterk in die eerste dele van hierdie publikasie en die totale verdorwenheid van die ganse mensdom, die kennis van sonde as die eerste stap in die rigting van verlossing, dra hier die klem. Deur geregtigheid as 'n menslike kwaliteit word 'n duidelike streep getrek.

In die tweede deel word laasgenoemde gedagte verder uitgebou deur die mens juis te laat uitstaan as die onregverdige, wat alleen deur God geregverdig kan word. Die Reformatoriese teologie, gekommentareer deur swaargewig teoloë op die basis van die Romeinebrief, staan in hierdie deel uit. Die Noag-preek uit Genesis 6 en 8 bring 'n fris perspektief na vore wat baie interessant en insiggewend is.

Die drie-dinge-struktuur van die Heidelbergse Kategismus word hier ook met die derde deel naamlik 'Die beoefening van geregtigheid: Ware godsdiens, afgerond. (Die deel oor die dankbaarheid.) Hier is onderskeidingsvermoë nodig, veral met die oog op die prediking. 'n Horizontalisme kan maklik die oorhand kry as die leser nie baie fyn gaan lees nie. Sommige skrywers versosialiseer die evangelie eensydig en hoewel daar hier en daar opmerkings verskyn in die trant van 'So word 'n eensydige vertikale vroomheid sowel as 'n eensydige humanisme afgewys' (bl 190), word die belangrikste deel van dankbaarheid naamlik die lof en die eer

aan God, nie genoeg beklemtoon nie. Die uiteensetting van Johannes 19:11a (bl 236-250) is teologies op 'n baie hoë standaard, veral die feit dat Barth se teologie hier verdiskonteer word. Die gebruikmaking van 'Die belydenis van Belhar' en 'Kerk en samelewing' in sy beredenering neig egter weer tot 'n horisontalisme.

Die vierde deel is ietwat teleurstellend. Die gedeelte wat gestaltes van geregtigheid uit die Ou Testament behandel, maak die 'teologiese' fout om nie in aanmerking te neem dat Christus in die Ou Testament nog nie gekom het nie. Die strewe na geregtigheid in die Ou Testament kan alleen 'n strewe bly wat tot mislukking gedoem is, omdat Christus wat alleen geregtigheid kan bewerkstellig, nog nie gekom het nie. Waar die gestaltes van geregtigheid uit die Nuwe Testament behandel word, stuur die uiteindelijke konklusies ook op 'n versosialisering van die evangelie af as die geskiedenis van Martin Luther King en Mahatma Gandhi voorgelê word as voorbeelde van mede-stryders vir die groter geregtigheid.

Die laaste deel van die boek is frustrerend. Dit handel oor 'Die droom van geregtigheid: God se nuwe hemel en aarde'. Hoewel 'n magdom teoloë se menings gegee word oor die eskatalogie, slaag die skrywers nie daarin om werklik 'n boodskap van hoop (evangelie) vir die hoorders van hier en nou te gee nie.

Riglyne vir prediking oor regverdiging en reg stel die leser aan 'n magdom eksegete en hulle teologiese denke bekend. Dit is die waardevolle van hierdie publikasie. Homileties is dit nie so 'n groot sukses nie, aangesien dit te idealisties die resultate van 'n nuwe bedeling in Suid-Afrika wou vooruitloop. Noudat die nuwe gekom het, sal die skrywers dalk weer aan die werk moet spring om onreg uit ander oorde te besweer.

Joubert, Stephan 1994 — Matteus vandag.

Halfway House: Orion uitgewers. 171 Bladsy. Prys onbekend.

Resensent: Prof Johannes J Engelbrecht

Volgens die *Woord Vooraf*, is 'Die doel met hierdie boekie om vir 'n wyle by Matteus self in te hak en saam met hom deur sy evangelie te stap. Of liewers: om vir 'n rukkie by Jesus se dissipelkring aan te sluit en deur die oë van Matteus te beleef hoe dit moes gewees het om saam met die messias, die Seun van God, te leef. Op dié manier sal ons saam met hom by Jesus se hart uitkom; 'n hart wat warm klop vir mense soos ons. Die skrywer hoop

dat deur 'Matteus' 'self' aan die woord te stel om self sy verhaal oor die Messias met ons te deel, ... ons dalk iets van die dinamika van Jesus se aardse optrede en die oorspronklike skrywer se verstaan daarvan onder woorde (kan) bring'.

Naas die Afrikaanse vertaling van die Evangelie volgens Matteus, gee 'Matteus' dan telkens kort vertellings oor die inhoud van die betrokke hoofstukke. Hierdie vertellings probeer dan die essensie van die betrokke gedeelte op bevatlike wyse onder woorde bring.

Die resensent het by die lees van hierdie lekkerlees en tog diepsinnige boek, gedink aan die lekker skryfstyl en verteltegniek van A van Selms in sy *God en de mensen*, wat in die vroeë vyftigerjare vir ons as eerstejaarstudente voorgeskryf was. Die boek is klaarblyklik nie in die eerste plek vir professionele teoloë geskryf nie, maar vir ander lesers wat op populêr wetenskaplike wyse graag meer oor *die hoodskap van die Matteusevangelie* te wete wil kom. Die skrywer, 'n Nuwe Testamentikus en professor aan die Universiteit van Pretoria, hou hom om begryplike redes in hierdie boek nie besig met akademiese diskussies oor die maagdelike geboorte van Jesus, die sinoptiese probleem, die debat oor die historiese Jesus, ensovoorts nie. Nogtans kan die ingeligte lesers raaksien dat sommige van die kwessies tog aan-

geroer word, al word dit nie by die naam genoem nie. Wat wel duidelik aan die lig kom, is dat hy moeite doen om relevante resultate van sosiaal wetenskaplike navorsing op die terrein van die Nuwe Testament op 'n bevatlike wyse onder die aandag van die nie-teologiese opgeleide leser te bring.

In verband met Jesus se geslagsregister, sê 'Matteus' onder andere: 'Vir Jode van ons dag is 'n mens se stamboom van groter belang as jou kwalifikasies of jou finansiële posisie. Ek verneem dat dit in julle dag ietwat anders is. Vir moderne mense is hulle 'papiere' en werksondervinding belangriker as hulle afstamming (bls 7) Jy sal egter nou sê: 'Nou verstaan ek dinge nie meer so mooi nie. Hierbo het jy gesê dat geslagsregisters ten doel gehad het om Jode se rasse-suiwerheid en goeie familiebande aan te dui. Maar dit blyk glad nie die geval met Jesus te wees nie. Kyk dan net na al die sondaars en heidene in sy geslagslys!'

Ja, jy is reg. Maar jy moet beseef dat Jesus nooit in ons mensgemaakte stelsels of gebruike inpas nie. Hy gooi dit telkens omver. Deur sy 'onsuiwer en deur-die-sonde-geteisterde geslagsregister wil Hy byvoorbeeld vir die spul trotse Jode kom wys dat God se genade veel wyer strek as wat hulle ooit kan beseef. Dit sluit selfs heidene en sondaars in; juis die tipe mense vir wie Jesus aarde toe gekom het.

Dit is darem ironies om te dink dat die seun van God op grond van sy geslagsregister nooit eens sou kwalifiseer vir sy eie volk se amptelike godsdienstige funksies nie. Miskien moet dit jou noop om 'n slag weer indringend na jou eie godsdienstige gebruike en tradisies te kyk. Godsdien wat 'n mens nie by ander uitbring nie, hoe vroom en indrukwekkend dit ook al mag vertoon, is op die ou end nie veel werd nie. Dit help nie dat 'n mens ter wille van ordentlikheid aan allerlei geykte godsdienstige tradisies en gebruike vashou asof jou heil daarvan afhang nie. Slegs daardie godsdienstige handeling wat jou digby aan God en jou naaste bring (en daar hou!), is die moeite werd om aan te hang' (bladsy 8-9).

Omdat Joubert erns maak met die Bybelteks, verval hy nie in eensydige oorbeklemtoning van 'leerstellige' kwessies ten koste van die belangrikheid van geloof en liefde wat ook in dade tot uitdrukking moet kom nie; andersyds is hy ook nie so behep met *tydelik-aardse* nood van mense en die leniging daarvan, dat dit lei tot verwaarlosing van die *ewigheidsbelangrike* saak van die regte verhouding tot die God wat ook deur die skrywer van die Matteusewangelie aan sy lesers verkondig word nie.

Joubert deel die ewangelie in die volgende drie groot hoofdele in:

- * *Matt 1:1-4:11*: Jesus word 'bekend gestel as die langverwagte Messias van Israel. Hier val die klem onder andere op sy gelagsregister en geboorte, Johannes die Doper se optrede, Jesus se doop, en sy versoeking in die woestyn.'
- * *Matt 4:12-16:20*: Hier word 'Jesus se bediening van prediking, lering en genesing aan Israel aan die orde gestel. Die inhoud van sy leringe, sowel as die verskillende reaksies van die kant van Israel, kom veral hier onder die soeklig'.
- * *Matt 16:21-28:30*: Hier 'val die klem op die afloop van van Jesus se aardse sending aan Israel. Sy persoonlike onderrig aan sy dissipels, die kruisgebeure, sy opstanding uit die dood en sy laaste opdragte aan sy dissipels ontvang hier besondere aandag'.

Celliers, Johan 1994 — God vir ons

Kaapstad: Lux Verbi. 73 bladsye.
Prys: Onbekend

Resensent: Dr H J Botes

Hierdie werk, behorende tot die baie bekende reeks: *Woord teen die lig*, beoog om 'n analise en beoordeling van Nederduitse Gereformeerde volksprediking vanaf 1960 tot 1980 te wees.

Die outeur laat geen twyfel oor sy benadering dat die prediking die hart van die kerk raak en as sodanig met die hart van die Skrif self te make het nie.

Hy wys daarop dat in God se *pro nobis* lê die geheim van die prediking. Sonder om enigsins onduidelik te wees, stel die outeur dat alle gereformeerde prediking niks anders kan wees as: *Nihil nisi Christus praedicandus*.

Met die uitgangspunt as verwysingsraamwerk het die skrywer 'n diepte ondersoek na 14 preke geloods. Hy het telkens in sy ondersoek gevra na die aard van die regverdigverklaring en die karakter van die evangelieverkondiging wat die ondersoekte preke bevat. Dit gaan dus oor die broodnodige bewusmakingsgebeure van wat in die prediking gebeur wanneer *GOD* as *GOD* vir ons verkondig word.

In sy ondersoek na die preke maak die ondersoeker/outeur gebruik van die analitiese metode wat deur die Switserse teoloog Rudolf Bohren en die Duitse skrywer Gerd Debus aan Universiteit van Heidelberg in Duitsland ontwikkel is. Die metode geniet internasionale erkenning en word deur teoloe en studente wêreldwyd toegepas. Dit is 'n metode wat nie 'n doel op sigself kan wees nie. As metode wil dit 'n bydrae lewer tot die teologiese en empiriese evaluering van die prediking, en kan meteen nuttig wees vir die ondersoek na die kommunikatiewe werking van die prediking.

Soos die titel van die werk aandui, word net 'n bepaalde kategorie preke aan die hand van genoemde metode geanaliseer. Die kategorie is soos die titel aankondig: volkspreke. Dit is preke wat in die lig van die Skrif vra na die teenwoordigheid van God by die volk in sy uur van krisis en nood. Ten diepste is die geanaliseerde preke verteenwoordigend van 'n worsteling tot bevestiging van die status quo voor 27 April 1994 (sic!). Hiervoor word die Skrif ingespan. Op geskikte wyse toon die skrywer aan, dat die predikers van die ondersoekte preke die vraag van: *God pro nobis*, te midde van die volkscrisis, eties, in plaas van teologies probeer oplos. Dit lei tot allerhande anti-Reformatoriese verskynsels.

Die werk van Celliers is 'n ontugterende ervaring vir elkeen wat erns maak met die prediking. As sodanig behoort elke prediker die boek noukeurig deur te werk. Dit is 'n remedie teen die ontaarding van die prediking.

Dit sal baie goed wees, as hierdie begaafde teoloog, hierdie knap werk kan opvolg met analyses van ook ander kategorieë van preke. Hier word spesifiek gedink aan preke wat spruit uit die genitiesfteologieë wat veral ander klemtone bevat as die volksprediking soos verwoord in die boek. 'n Ontleding van byvoorbeeld die preekbundel van 'n eminente figuur soos

Alan Boesak, sal baie aktueel wees en sal 'n wyer spektrum klemtone van bevrydingsprediking onder die loep laat kom.

In elk geval 'n teoloog wat die bepaalde werk van Celliers nie lees nie, mis baie.

Papp, Kálmán 1991 — Die Nederduitsch Hervormde Gemeente Krugersdorp 1891 - 1991

Allen en Genote: 70 bladsy. Prys R45-00

Resensent: Dr S P Pretorius

Die netjies versorgde blad wat die Nederduitsch Hervormde Gemeente Krugersdorp se geskiedenis van honderd jaar verhaal, wek onmiddellik die leser se aandag, vanweë die groot hoeveelheid illustrasies en foto's wat dit bevat. Sewe en vyftig in getal. Die bronhantering is funksioneel en effektief. Dit is duidelik dat die skrywer wat veertig jaar van die gemeente se geskiedenis beleef het, netjies en volhardende navorsing gedoen het. Met sorg en 'n merkwaardige speursin het hy veral aan die interessante figure in die gemeente se geskiedenis aandag gegee. Hierdie besondere werk voldoen aan al die vereistes wat aan so 'n blad gestel word.

Dit is kronologies netjies ingedeel en die geskiedenis van elke tydvak is verweef met die werk en persoon van elke predikant.

Die gemeente dateer vanuit die tyd van die Zuid-Afrikaanse Republiek en het die gevolge van die mislukte kerkvereniging van 1885 nie misgeloop nie. Die Tweede Vryheidsoorlog en die gevolge daarvan het ook sy invloed op die lewe en werk van die gemeente uitgeoefen. Die stryd om 'n eie predikant te bekom, geboue te verkry en sinvolle kerkwerk te doen, gryp die leser aan. Die besondere werk wat verskillende predikante elk op hulle besondere manier verrig het, laat weereens eerbied en agting in die gemoed van die leser. Die bereidheid om te offer en saam met die gemeente swaar te kry, is kenmerkend van bykans elke leraar wat in die midde van die gemeente gearbei het.

Die dienstyderk van die skrywer in die gemeente is uiteraard in meer besonderheid beskryf. Baie persone en predikante wie se name in die beskrywing van die tydperk genoem word, is nog in die lewe. Dit maak die geskiedenisgedeelte ietwat anders.

Die waardering oor ds Papp deur sy seun, ds K D Papp, sluit die geskiedenis aangrypend af.

Soos in sekerlik alle geskiednisse van die aard sou mens leemtes kon vind. In hierdie werk kan dit toegeskryf word aan historiese materiaal wat

verlore is. Vir elke gemeente van die kerk bring dit opnuut die belangrikheid na vore om alle historiese materiaal noukeurig te bewaar en van tyd tot tyd aan die Kerkargief te besorg. Die skryf van gemeentes se geskiedenis elke vyfjaar vir bewaring in die argief, kan ook aandag kry.

In die blad is daar 'n aantal druk en spelfoute, 'n aantal Hollandismes en 'n mens vra die vraag of die lang lys kerkraadslede aan die einde werklik nodig is. Tog getuig dit van volledigheid.
